

РОЛЬ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ЮРИДИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

THE ROLE OF LANGUAGE TRAINING DURING THE TRAINING OF LEGAL SPECIALISTS: PUBLIC ADMINISTRATION ASPECT

Показано, що всі дослідження демонструють, що економічний розвиток країн дуже залежить від знання громадянами англійської мови. Показано, що українці вважають, що саме англійська мова надає найбільші кар'єрні переваги. В цілому в Україні у сфері юридичних професій діють достатньо розвинені ринкові відносини та сформована інфраструктура фахових громадських організацій. Сфера вищої освіти (у тому числі – юридичної) в Україні характеризується відривом від інтересів та потреб споживачів освітніх послуг, насамперед роботодавців і фахових спільнот. Розробка стандартів освіти і навчальних програм відбувається без їх участі – ця участь як така не передбачається чинними законодавчими та нормативними документами і не допускається на практиці. На державному рівні розробило та схвалило на засідання Колегії МОН Концепцію розвитку англійської мови в університетах. Документ передбачає організацію мовних курсів та інтенсивів, володіння англійською мовою на рівні не менш як B1 стане обов'язковою умовою для вступу, B2 – для випуску, частину профільних дисциплін пропонують зробити англомовними та проводити регулярні «скрінинги знань». Знання англійської мови для спеціалістів юридичного спрямування забезпечить участь у міжнародних конференціях, відкритих лекціях, тренінгах, в тому числі онлайн, що спрямовані на обмін кращими юридичними практиками та сприятиме підвищенню професіоналізму. Іншою важливою перевагою для спеціалістів юридичного спрямування знання англійської мови надасть можливість навчання за кордоном, проходження стажування та/або підвищення кваліфікації. Можливість надавати юридичні послуги клієнтам-іноземцям. За умов демократичного транзиту при підготовці спеціалістів юридичного спрямування потрібно при розробці стандарту підготовки враховувати найкращі світові практики, враховуючи українську ментальність, на постійній основі проводити зустрічі представників ВНЗ, стейкхолдерів та представників студентського самоврядування. Вирішення цієї проблеми потребує встановлення відповідального органу чи особи за виконання стратегії або планів розвитку.

Ключові слова: мовна підготовка, стандарт вищої освіти, механізм, державне управління, юридична спеціальність.

It is shown that all studies show that the economic development of countries is highly dependent on citizens' knowledge of English. It has been shown that Ukrainians believe that English provides the greatest career benefits. In general, in Ukraine in the field of legal professions there are well-developed market relations and the formed infrastructure of professional public organizations. The sphere of higher education (including legal education) in Ukraine is characterized by a separation from the interests and needs of consumers of educational services, primarily employers and professional communities. The development of educational standards and curricula takes place without their participation – this participation as such is not provided by current laws and regulations and is not allowed in practice. At the state level, the Concept of English Language Development in Universities was developed and approved at a meeting of the MES Board. The document provides for the organization of language courses and intensives, proficiency in English at least B1 will be a prerequisite for admission, B2 – for graduation, some of the profile disciplines are proposed to be English-speaking and conduct regular "knowledge screenings". Knowledge of English for legal professionals will ensure participation in international conferences, open lectures, trainings, including online, aimed at exchanging best legal practices and will promote professionalism. Another important advantage for legal professionals in English will be the opportunity to study abroad, do an internship and / or improve their skills. Opportunity to provide legal services to foreign clients. In the conditions of democratic transit, the best world practices, taking into account the Ukrainian mentality, should be taken into account in the training of legal specialists. Meetings of university representatives, stakeholders and representatives of student government should be held on a regular basis. Addressing this issue requires the establishment of a body or person responsible for implementing the development strategy or plans.

Key words: language training, standard of higher education, mechanism, public administration, legal speciality.

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2022.28.16>

Максимова А.Я.

к. наук з держ. упр.,
викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

Слівінська Н.А.

студентка I курсу
Навчально-науковий інститут
права та інноваційних технологій
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток демократичної України потребує всілякого сприяння для реалізації прав та свобод громадян в усіх сферах життєдіяльності людини. Держава спрямувала свої зусилля на поліпшення бізнес клімату, підвищення ефективності діяльності державного підприємства, а також на реалізацію земельної, медичної реформ та реформи державного управління. Незважаючи на велике число трансформаційних перетворень сфера

освіти є найвагомим фактором та формуючим чинником під час розвитку майбутнього покоління. Важливу роль відіграє рівень освіти молодого спеціаліста як чинника, що підвищить їх професіоналізм під час виконання службових обов'язків. Гарне знання законів звісно це добре для майбутніх юристів, але у XXI столітті потрібні й інші навички, зокрема, вільне володіння комп'ютером та мовами. В умовах глобалізації та інтеграції знання мов, зокрема, англійської, забезпечить конкурентні

переваги на ринку праці. Усе вищенаведене й актуалізує проблему дослідження ролі знання мов у діяльності майбутнього юриста.

Водночас наукова актуальність дослідження обумовлена перехідними демократичними процесами в Україні, пандемією, що потребує пильної уваги теоретиків та практиків під час підготовки студентів, курсантів, слухачів спеціальностей юридичного спрямування з метою виховання професійних спеціалістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обґрунтуванню важливості правої освіти присвячені роботи Ю. Барабаш, Т. Гуменюк, В. Комаров, В. Масальський, В. Синюков, В. Тацій. Розвитку мовної підготовки приділяє увагу І. Волгіна, О. Павленко, Е. Скиба, І. Сковронська. Проте незважаючи на велике число наукових праць присвячених фаховій освіті студентів юридичного спрямування, недостатньо уваги приділяється удосконаленню державних заходів для підвищення мовної підготовки майбутніх фахівців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Демократизація країни, а водночас інтеграція та глобалізація потребує постійного удосконалення підготовки фахівців та розробки відповідних державних механізмів, які б відповідали б вимогам часу.

Метою статті є визначення ролі держави у мовній підготовці спеціалістів юридичного спрямування та розробка механізмів для її удосконалення в умовах демократичного транзиту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка спеціалістів юридичного напрямку у зв'язку з тенденціями глобалізації, інтернаціоналізації та з метою здійснення професійної діяльності потребує всеобізнаності фахівців за всіма напрямками.

«Справа в тому, що всі дослідження демонструють, що економічний розвиток країн дуже залежить від знання громадянами англійської мови. В цьому сучасному глобальному світі, який пов'язується економічними стосунками, науковими стосунками в різних сферах, які говорять між собою англійською мовою в різних країнах. Зростає важливість знання англійської мови всіма фахівцями. І сьогодні, коли ми дивимось на Україну, то з не англомовних країн Європи, яких є 32, ми за рівнем знання англійської мови перебуваємо на 28 місці з 32. І це свідчить про те, що ми дуже втрачаємо свій потенціал через те, що наші фахівці не знають англійської мови. Тому ми затвердили в Міністерстві освіти і науки разом із нашими партнерами, нам допомагала Британська Рада в Україні, допомагали представники закладів вищої освіти, громадські організації, Концепцію розвитку англійської мови в університетах» [4].

За даними національного дослідження «Сприйняття громадянами України іноземних груп», проведеними цього року компанією Active Group 84,9% українців відповіли, що найбільш необхідним є знання англійської мови з-поміж інших іноземних мов. 86,9% українців вважають, що саме англійська мова надає найбільші кар'єрні переваги.

В цілому в Україні у сфері юридичних професій діють достатньо розвинені ринкові відносини та сформована інфраструктура фахових громадських організацій. Сфера вищої освіти (у тому числі – юридичної) в Україні характеризується відривом від інтересів та потреб споживачів освітніх послуг, насамперед роботодавців і фахових спільнот.

Розробка стандартів освіти і навчальних програм відбувається без їх участі – ця участь як така не передбачається чинними законодавчими та нормативними документами і не допускається на практиці. Засоби масової інформації, які спеціалізуються на юридичній тематиці, головну увагу приділяють практичним аспектам діяльності юридичних компаній, юридичних служб великих компаній, фахівців, новелам в законодавстві тощо. Тематика реформування/модернізації юридичної освіти залишається поза їхньою увагою та суспільною увагою в цілому. ВНЗ та факультети юридичного профілю за відсутності стандарту освіти за спеціальністю «Право» готують студентів за широким діапазоном спеціалізацій без врахування реальних вимог та потреб профільних ринків, а також за відсутності незалежних механізмів контролю якості навчального процесу [1].

У випадку виникнення конфліктної ситуації, дискусійних моментів виникає потреба залучення фахівця з професійним рівнем володіння іноземної мови, зокрема, англійської мови як мови ділового спілкування.

Міністерство освіти і науки розробило та схвалило на засідання Колегії МОН Концепцію розвитку англійської мови в університетах. Документ передбачає організацію мовних курсів та інтенсивів, володіння англійською мовою на рівні не менш як B1 стане обов'язковою умовою для вступу, B2 – для випуску, частину профільних дисциплін пропонують зробити англомовними та проводити регулярні «скринінги знань».

Однією з основних проблем англійської в університетах Міністр назвала рівень, з яким у виші потрапляють вступники – він надзвичайно різний. Це водночас шкодить обом групам – і студентам з низьким рівнем, які не встигають за програмою й не можуть нормально її засвоювати, так і сильним студентам, які страж-

дають від політики «орієнтації на слабшого».

Якщо рівень вступника нижче B1, це не позбавляє його права брати участь у конкурсі на вступ до вищої освіти в звичайному режимі, але такі абітурієнти до початку навчального року (до 1 вересня або до 1 жовтня) повинні пройти мовний інтенсив для досягнення рівня B1.

Для заохочення університетів до викладання і студентів до вивчення англійської мови під час бакалаврату концепція передбачає збільшення годин та зміни змісту мовних дисциплін. Планується, що надалі широко використовуватимуть іспити для підтвердження рівня володіння англійської мови на рівні B2. Концепція також рекомендує вишам включити оцінювання якості викладання англійської мови окремим пунктом у своїй системі внутрішнього забезпечення якості освіти закладу, а НАЗЯВО – зробити цей критерій обов'язковою частиною зовнішньої системи забезпечення якості [3].

Документ також передбачає, що заохочуватиметься розвиток безкоштовних он-лайн курсів для самостійного вивчення учнями та студентами англійської мови [3].

На державному рівні визначено пріоритетним вивчення іноземної мови, що підтверджується Інструкцією про курси іноземних мов у Збройних Силах України.

Знання англійської мови для спеціалістів юридичного спрямування забезпечить участь у міжнародних конференціях, відкритих лекціях, тренінгах, в тому числі онлайн, що спрямовані на обмін кращими юридичними практиками та сприятиме підвищенню професіоналізму.

Отримання унікальних знань у правничій сфері за допомогою різних джерел (книги, журнали, онлайн-курси чи онлайн-лекції), що викладені англійською мовою. Також для прикладу можна привести платформу дистанційного навчання HELP (Human Rights Education for Legal Professionals), що охоплює багато різноманітних напрямків (сімейне право, кримінальне право, трудове право, доступ жінок до правосуддя, запобігання домашньому насильству, тощо), але більша частина курсів даної платформи складена англійською мовою.

Іншою важливою перевагою для спеціалістів юридичного спрямування знання англійської мови надасть можливість навчання за кордоном, проходження стажування та/або підвищення кваліфікації. Наприклад, станом на 30 червня 2021 року у Transparency International Ukraine є відкрита вакансія юридичного/-у радника/-цю для напрямку управління державним майном.

Можливість надавати юридичні послуги клієнтам-іноземцям. Здатність самостійно, без

залучення перекладача, брати участь у судових процесах міжнародних комерційних арбітражів з метою швидкого та якісного вирішення справи та захисту прав клієнтів.

Але всі ці можливості можуть бути недоступними або менш ефективними, якщо особа не володіє в достатній мірі англійською мовою [3].

Водночас роботодавці зазначають, що випускник юридичного факультету чи закладу вищої освіти повинен мати достатній обсяг практичних навичок, зокрема, вміти складати юридичні документи, працювати з базами даних та реєстрами. Важливими є навички аналітичного та критичного мислення, ділового спілкування, комунікацій та володіння іноземною мовою на рівні, що дає можливість вести переговори, складати правові документи та здійснювати їх переклад [2].

З метою створення сприятливих умов для вивчення англійської мови студентами юридичних спеціальностей на державному рівні має проводитись моніторинг кількості врахованих МОН та Міністерством юстиції рекомендацій щодо наповнення рамки кваліфікацій юридичної професії; розробка і затвердження Робочою групою механізму зовнішнього контролю якості навчального процесу – на основі залучення до цього процесу фахових організацій юридичної сфери; впровадження у практику юридичних ВНЗ механізму взаємодії з фаховими організаціями юридичної сфери та практичне впровадження механізму зовнішнього контролю якості навчального процесу;

- моніторинг взаємодії юридичних ВНЗ та профільних фахових громадських організацій [1].

Успішна прибуткова організація веде свою діяльність у межах України та закордоном. Цілком логічно, що державні органи, приватні організації, державні підприємства не завжди зацікавлені у поширенні інформації про свою діяльність або залученні третіх осіб, бажаючи зберегти таємницю виробництва або особливості діяльності організації, що також актуалізує потребу вивчення іноземної мови.

Отже, знання англійської мови безпосередньо впливає на успіх в роботі майбутніх спеціалістів юридичного спрямування. Роботодавці також підкреслюють важливість знання англійської мови під час здійснення професійної діяльності.

Висновки. За умов демократичного транзиту при підготовці спеціалістів юридичного спрямування потрібно при розробці стандарту підготовки враховувати найкращі світові практики, враховуючи українську ментальність, на постійній основі проводити зустрічі

представників ВНЗ, стейкхолдерів та представників студентського самоврядування. Вирішення цієї проблеми потребує встановлення відповідального органу чи особи за виконання стратегії або планів розвитку. Перспективою подальших наукових досліджень є обґрунтування механізмів фінансового забезпечення університетів для більш пильного виконання Концепції розвитку англійської в університетах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналітичний звіт «Залучення громадськості до формування рамки кваліфікацій правничої професії шляхом проведення аналізу обсягу знань, переліку навичок і вмінь, якими має володіти випускник юридичного вищого навчального закладу, щоб

відповідати вимогам сучасного ринку праці». URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/zvit_sait-1.pdf (дата звернення 1.03.2022).

2. Звіт за результатами аналітичного дослідження «Знання та навички випускників юридичних факультетів та закладів вищої освіти через призму відповідальності потребам ринку праці». Київ. 2018. URL: https://uba.ua/documents/ZVIT_Jurosvita.pdf (дата звернення 1.03.2022).

3. МОН створило Концепцію розвитку англійської в Університетах: рівень B1 – обов'язкова умова вступу, B2 – випуску, викладання профільних дисциплін іноземною та «Мовні скринінги». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-konceptiyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatku-riven-v1-obovyazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi> (дата звернення 1.03.2022).